

Oslo

Osloskolen

Vold og trusselhendelser mot ansatte

Årsrapport 2019

Innhold

Innledning	3
Definisjoner	4
System for innrapportering	4
Hendelser mot ansatte - statistikk.....	5
Utvikling i antall registrerte hendelser mot ansatte over en fire års periode.....	6
Nøkkeltall om hendelser mot ansatte	6
Hendelser mot ansatte i ordinær skole	6
Hendelser mot ansatte i byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)	7
Hendelser mot ansatte i spesialskoler	7
HMS-aktivitet i 2019.....	7
Gjennomførte HMS-kurs:	7
Internrevisjon.....	8
Bedriftshelsetjenesten	8
Arbeid med forebygging, håndtering og oppfølging	8
Systematisk oppfølging av skolene	9
Prosjekt for godt og trygt læringsmiljø og arbeidsmiljø.....	9

Innledning

Alle som jobber i Osloskolen skal kjenne seg trygge på jobb. Vold og trusler er uakseptabelt, og vi jobber hver eneste dag for at alle elever i Osloskolen skal finne andre løsninger. Videre skal alle ansatte oppleve at de har en arbeidsgiver som tar vare på dem, som gir dem verktøyene de trenger for å håndtere jobben sin.

Utdanningsetaten utarbeider en årlig oversikt over hendelser knyttet til vold og trusler mot ansatte i Osloskolen. Oversikten er basert på at ansatte rapporterer inn hendelser i Oslo kommunes HR-HMS system i hht. arbeidsmiljølovens definisjoner av vold og trusselhendelser. Hensikten med rapporteringen er å ha oversikt over antall hendelser for å sikre god oppfølging av ansatte. Videre benyttes kunnskapen fra denne oversikten inn i etatens arbeid for å sikre et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø for elever og ansatte.

I 2019 ble til sammen 1629 ansatte (9,8 %) utsatt for en eller annen form for vold eller trusler. Dette er en økning fra 2018 da tallet var 1383 (8,8%).

Av alle de innmeldte hendelsene ble fire meldt til Arbeidstilsynet (meldt etter Arbeidstilsynets definisjon på "alvorlig skade" som er: enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet). Av alle de innmeldte hendelsene ble 46 hendelser politianmeldt.

Etter årsrapporten for 2018 ble det gjennomført en spørreundersøkelse der 65 skoler ble invitert til å svare, 57 skoler svarte. Skolene ble plukket ut på bakgrunn av at de hadde registrert 10 eller flere hendelser mot ansatte i løpet av 2018. I hovedsak bekreftet spørreundersøkelsen tidligere erfaringer. At det er 1-3 elever pr. skole som står for de fleste hendelsene og disse er i aldersgruppen 6-12 år.

Videre er det flere hendelser på spesialskoler og i spesialgrupper pr. ansatt. Grunnen til at elevene går i spesialgrupper eller spesialskoler er at de har utfordringer som krever ekstra oppfølging. De ansatte her skal ha spesialkompetanse på å møte elever som utfordrer mer enn andre. På spesialskolene ser vi at det er en positiv utvikling og at antall hendelser går ned.

For å lykkes bedre i arbeidet mot vold og trusler har UDE i 2019 startet et omfattende arbeid med å kartlegge årsaker til at situasjonene oppstår, hvordan vi kan håndtere situasjoner bedre og hva vi kan gjøre for å sikre god oppfølging av ansatte og elever etter en hendelse. Prosjektet vil komme med forslag til tiltak våren 2020. Omorganiseringen av Utdanningsadministrasjonen våren 2020 har blant annet som mål å samordne og profesjonalisere støttesystemet til skolene på dette området.

Definisjoner

Arbeidstilsynet definerer vold og trusler som¹:

«Vold og trusler» er hendelser hvor arbeidstakere blir fysisk eller verbalt angrepet i situasjoner som har forbindelse med deres arbeid, og som innebærer en åpenlys eller antydningstrussel mot deres sikkerhet, helse eller velvære.

«Trusler» er verbale angrep eller handlinger som tar sikte på å skade eller skremme en person.

«Vold» er enhver handling som har til hensikt å føre til fysisk eller psykisk skade på person. Det inkluderer også hendelser der den som skader en annen person ikke er klar over eller vurderer konsekvensene av handlingen sin – for eksempel på grunn av rus, psykisk/somatisk sykdom, mental og emosjonell tilstand eller liknende. «Til hensikt» i denne definisjonen er brukt for å skille handlingen fra rene uhell som også kan føre til liknende skader.

Det kan også defineres som vold når arbeidstakere opplever utagerende handlinger hvor det utøves stort skadeverk på inventar og utstyr.

System for innrapportering

Utdanningsetatens rapport om vold og trusler mot ansatte er basert på skolenes innrapportering i Oslo kommunes HR-system. Den som har blitt utsatt for vold eller trusler skal selv vurdere alvorlighetsgraden.

Rapporten er produsert i henhold til følgende krav og føringer:

- Arbeidsmiljøloven § 3-1 og 5.1 krever at virksomheten har et system for forebygging, oppfølging og registrering av vold og trusler
- Opplæringsloven § 9 A-3 krever at virksomheten har et systematisk arbeid for å fremme helse, miljø og trygghet til elevene
- Sentralt AMU i Oslo kommune krever at etaten har et system for oppfølging og rapportering av vold og trusler

Hendelser som skal meldes til Arbeidstilsynet, skal meldes etter definisjonen «Alvorlig skade» (det vil si enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet.)

Innrapporterte tall for ansatte er delt i tre kategorier på bakgrunn av HR-systemets inndeling:

- Lite alvorlige hendelser
- Alvorlige hendelser
- Svært alvorlige hendelser

¹ <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/vold-og-trusler/>

Lite alvorlige hendelser inkluderer hendelser som språkbruk, spytting og kloring, mens alvorlige og svært alvorlige hendelser inkluderer biting, spark, slag og trusler. Det er den ansatte selv som vurderer alvorlighetsgraden.

Hendelser mot ansatte – statistikk

Denne oversikten gir ikke en analyse av de bakenforliggende årsaker. Innrapporterte hendelser er delt i fire deler:

- Hendelser mot ansatte i ordinær skole
- Hendelser mot ansatte byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)
- Hendelser mot ansatte i spesialskoler

I 2019 ble til sammen 1629 ansatte (9,8 prosent) utsatt for en eller annen form for vold eller trusler.

Tabell: Ansatte i Osloskolen som ble utsatt for vold og trusler, fordelt per år og totalt antall hendelser

År	Antall ansatte	Prosent	Antall hendelser
2017	1164	7,6	3170
2018	1383	8,8	4071
2019	1629	9,8	4840

Kommentar: Tabellen viser en prosent økning på hendelser mot ansatte fra forrige år.

Tabell: **Antall hendelser ansatt har vært utsatt for i løpet av 2019**

Antall hendelser	Antall ansatte
1 hendelse	923
2-5 hendelser	521
6-10 hendelser	96
11 eller flere hendelser	89

Kommentar: Det er ansatte som arbeider med elever som har en krevende livssituasjon, som blir mest utsatt for hendelser.

Utvikling i antall registrerte hendelser mot ansatte over en fireårs periode

	2016	2017	2018	2019
Lite alvorlig	1039	1515	2327	2340
Alvorlig	674	1220	1299	1908
Svært alvorlig	227	435	445	592

Kommentar: Det var en økning totalt på 769 registrerte hendelser fra 2018 til 2019. Den største økningen er på de meldte alvorlige hendelsene.

Nøkkeltall om hendelser mot ansatte

- Det er flest hendelser per ansatt i spesialskoler/spesialgrupper/tilrettelagt opplæring. Osloskolen har både spesialgrupper og spesialskoler for elever hvor uønsket atferd er en del av utfordringsbildet
- I ordinære skoler er det vanligvis 1-3 elever som står for de fleste hendelsene
- De fleste av elevene som er involvert er i alderen 6-12 år
- Av alle de innmeldte hendelsene ble fire meldt til Arbeidstilsynet (meldt etter Arbeidstilsynets definisjon på "alvorlig skade" som er: enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet)
- Av alle de innmeldte hendelsene ble 46 hendelser politianmeldt

Hendelser mot ansatte i ordinær skole

	Lite alvorlig		Alvorlig		Svært alvorlig	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Skolegruppe A	112	148	119	170	41	140
Skolegruppe B	111	135	95	217	25	54
Skolegruppe C	235	310	208	311	105	89
Skolegruppe D	150	160	118	188	26	42
Skolegruppe E	133	166	189	176	104	46
Skolegruppe F	110	138	124	141	18	48
Skolegruppe G	11	21	34	54	8	10
Skolegruppe U22	36	20	55	44	13	14

Kommentar: Tabellen viser fordeling hendelser på ordinære skoler i skolegruppene.

Hendelser mot ansatte i byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)

	Lite alvorlig		Alvorlig		Svært alvorlig	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Spesialgrupper A	81	95	13	8	2	1
Spesialgrupper B	9	6	11	11	2	3
Spesialgrupper C	13	18	3	98	0	5
Spesialgrupper D	102	174	50	205	14	61
Spesialgrupper E	58	42	76	103	9	36
Spesialgrupper F	14	74	6	34	1	20
Spesialgrupper U22	4	3	22	0	5	0
Tilrettelagt opplæring vgs	31	12	35	14	41	5

Kommentar: 1 spesialgruppe registrerte inn 314 hendelser i 2019, omtrent 300 av disse var tilknyttet én elev.

Hendelser mot ansatte i spesialskoler

	Lite alvorlig		Alvorlig		Svært alvorlig	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Spesialskoler	1115	818	140	134	31	18

Kommentar: 1 spesialskole registrerte 646 hendelser i 2019. Det er en nedgang på 316 hendelser fra 2018 for skolen.

HMS-aktivitet i 2019

Gjennomførte HMS-kurs:

- Grunnkurs i arbeidsmiljø gir deltagerne innsikt i Arbeidsmiljøloven og HMS-systemet i UDE, med 145 kursdeltakere
- Risikovurderingskurs, opplæring i hvordan bruke UDEs risikovurderingsverktøy og praktisk erfaring i hvordan risikovurdere psykososialt arbeidsmiljø, herunder vold og trusselhendelser, med 46 kursdeltakere
- Forebygging og håndtering av vold og trusler gir deltagerne kompetanse i hvordan forstå utagerende adferd, samarbeid på skolen om utagerende adferd, risikovurdering og oppfølging av ansatte og elever, med 66 kursdeltakere
- HMS-kurs for ledere gir opplæring i Arbeidsmiljølovens krav til en leder, herunder forebygging og oppfølging av vold og trusler, med 58 kursdeltakere

- Kurs i beredskapsarbeid: deltakerne skal ha fått økt kunnskap om beredskapsledelse, herunder organisering – før, underveis og etter hendelse, med 120 kursdeltakere
- Beredskapskurs i vold og trussel (ute på skolene for alle ansatte) i forebygging og håndtering av vold og trusler, ved kartlegging og risikovurdering. 2200 ansatte fordelt på 54 skoler har gjennomført dette kurset.

Internrevisjon

Det er gjennomført internrevisjon på 19 barneskoler hvor temaet er vold og trusler og beredskap. Der foreslås tiltak for skoler hvor revisjonen viser mangler. Noen av de foreslåtte tiltakene er å få skolene til å ha mer fokus på forebygging av uønskede hendelser med bedre kartlegging, flere risikovurderinger og øvelser.

Bedriftshelsetjenesten

Alle ansatte, uansett skoleslag, som er utsatt for vold tilbys debrifing og oppfølging fra BHT. Blant annet bistår bedriftshelsetjenesten enkelte skoler, spesialskoler og skoler med spesialgrupper med risikovurdering og oppfølgingstiltak, rådgivning og debrifing i krisehåndtering og opplæring i debrifingsmetodikken.

Tilsyn fra Arbeidstilsynet på tema innen vold og trusler

Arbeidstilsynet har gjennomført tilsyn på 11 skoler. Arbeidstilsynet har påpekt flere områder som må styrkes for disse skolene:

- Helhetlig risikovurdering
- Øvelser til de ansatte

For å styrke området på øvelser er Utdanningsetaten i gang med å planlegge hvordan en slik opplæring kan gjøres av alle ansatte som trenger dette. Dette kommer i tillegg til interne veiledere som gir opplæring i dette ute på skolene etter bestilling fra skolen.

Arbeid med forebygging, håndtering og oppfølging

Utdanningsetaten arbeider bevisst med forebygging, håndtering og oppfølging av uønskede hendelser. Som arbeidsgiver har vi et ansvar overfor våre ansatte og som skoleeier har vi et ansvar for våre elever. Skoler kan få konkret bistand på en rekke områder innenfor HMS og pedagogisk arbeid, herunder:

- Opplæring og prosedyrer for kartlegging og risikovurdering av elever og konkrete situasjoner
- Kompetansetiltak for å forebygge voldshendelser og for å håndtere hendelser som oppstår
- Kompetansetiltak for å styrke skole- og klasseledelse for å sikre et bedre læringsmiljø for alle elever
- Særlig veiledning til skoler med mange hendelser

- Bistand og rådgivning ved konkrete hendelser på skolene
- Rutiner for hvordan ansatte som har vært utsatt for hendelser skal ivaretas
- Særskilte tilrettelagte skoletilbud for elever med utviklingsforstyrrelser og kommunikasjonsvansker og for elever med store utfordringer tilknyttet elevatferd og læringsmiljø (spesialskoler og spesialgrupper)

Det er viktig at skolene arbeider jevnlig med forebygging, at de håndterer hendelser som oppstår og at de følger opp både ansatte og elever som er involvert i slike hendelser.

Systematisk oppfølging av skolene

Skolene følges opp av en områdedirektør, som har ansvaret for mellom 14 og 25 skoler. Disse følger opp skolens arbeid med vold og trusler i det daglige. Dette arbeidet består blant annet av:

- Skoler med betydelig økning i antall voldstiltfeller følges spesielt opp. Områdedirektør bistår skolen med å analysere hva utfordringen består i, og veileder skolen i bruken av etatens støttesystemer, slik som læringsmiljøteamet, PPT, kompetansesentrene på elevatferd, HMS rådgivning og bedriftshelsetjenesten. Skolene får også bistand til å forebygge hendelser av de samme miljøene
- Utdanningsetatens ressursgruppe blir aktivert når situasjonen krever det.
- Et inkluderende skolemiljø og forebygging av vold og trusler er på dagsorden i områdemøtene, hvor skoleledelsen på alle skolene i området møtes. Her gis både kompetanseheving, refleksjonssamtaler rundt tilnærming til elever som utfordrer oss og deling av god praksis
- Skolens arbeid med forebygging, håndtering og oppfølging av vold og trusler er tema på ledersamtaler gjennom året
- Skoler med akutte hendelser eller skoler som tar kontakt om en spesifikk utfordring får bistand til å bruke Utdanningsetatens og Oslo kommunes støttesystemer

Prosjekt for godt og trygt læringsmiljø og arbeidsmiljø

Utdanningsetaten startet høsten 2019 et prosjekt for å se hvordan vi kan støtte skolene på en bedre måte på dette området. Det har blitt innsamlet både kvalitative og kvantitative data. Prosjektet er nå i en analysefase før det går over til anbefalinger av tiltak som skal styrke arbeidet med å skape et godt og trygt læringsmiljø og arbeidsmiljø.

Prosjektets mandat er følgende:

Alle elever og lærlinger skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø. Ansatte skal ha et godt og utviklende arbeidsmiljø. For å lykkes med dette må Osloskolen sikre at alle elever opplever mestring i fagene og at alle opplæringsarenaer oppleves trygge og inkluderende. Samtidig opplever Osloskolen at antall rapporterte hendelser knyttet til vold og trusler øker, og at utfordringene er mer komplekse enn tidligere. Det sees også gjennom økende grad av ulikhet og økt mangfold.

Utdanningsetaten må styrke kompetansen på skolene og tilrettelegge for et godt tverrfaglig samarbeid i Utdanningsetaten så man er styrket i møte med elevene. Noe av det viktigste for å skape et godt læringsmiljø og gode resultater er sterke profesjonsfellesskap på skolene. Som medspiller til skolene er oppgaven til Utdanningsetaten å bidra til at skolene har gode forutsetninger for å gjennomføre sitt oppdrag.

Prosjektet har tre ulike løp:

- Utdanningsetaten som god medspiller for skolene
- Spesialgrupper med sosioemosjonelle vansker
- Rapportering og risikovurdering